

Iwan Bunin. Wciąż smutno wierzę w swoje szczęście...

Red. Iwona Anna NDiaye i Grzegorz Ojcewicz.

Seria Luminarze Rosyjskiej Emigracji.

Olsztyn: Instytut Słowiańszczyzny Wschodniej WUM, 2013, 471 ss.

(nadesłano 30.12.2014; zaakceptowano 30.12.2014)

Książka, o której mowa, ukazała się w 2013 roku w 60. rocznicę śmierci i 80. rocznicę otrzymania przez Iwana Bunina literackiej nagrody Nobla. To niezwykle interesująca publikacja, która łączy aspekt naukowy, popularno-naukowy i literacki, stając się dzięki temu pracą popularyzującą twórczość rosyjskiego noblisty, a jednocześnie pomocną dla badaczy tej twórczości. Słowa te odnoszą się znowu do kilku sfer zainteresowań badawczych, książka zawiera bowiem zarówno wypowiedzi jej bohatera — Bunina oraz jego żony i bliskich mu osób, jak i teksty wspomnieniowe. Mieszczą się w niej tłumaczenia prozy, ale również poezji noblisty. Odnajdziemy tu także obszerną polską bibliografię naukową (*Buniniana*) oraz źródłową (*Alfabetyczny spis utworów*). Cały tom poświęcony Buninowi podzielony został na części, które kolejno realizują wspomniane aspekty zainteresowań jego redaktorów. I.A. NDiaye i G. Ojcewicz piszą o tym we wstępie, objaśniając swoją motywację. Tak subiektywnie nacechowane podejście do pracy redaktorskiej spowodowało, że prezentowany zbiór stał się wyrażeniem autorskim, twórczym dziełem dwojga redaktorów. W tym miejscu pozwolę sobie krótko scharakteryzować poszczególne części tej pracy, uwzględniając przy tym uwagi zawarte we wstępie redakcyjnym.

Zbiór otwiera część zatytułowana *Ustami Buninów*, w której odnajdujemy najważniejsze teksty Iwana Bunina: o misji rosyjskiej emigracji oraz mowa noblowskiej, wspomnienia Wiery Muromcewej-Buninej, a także fragmenty dzienników. Część ta, podobnie jak i druga, pozwala czytelnikowi „umiejszczyć” dla siebie rosyjskiego noblistę, przede wszystkim w sferze politycznej i prywatnej.

Podobną funkcję pełni część druga, w której Bunina poznajemy poprzez wspomnienia rosyjskich emigrantów. Czytelnik znajdzie w niej zarówno odniesienia do jego twórczości (np. Borys Zajcew, V. Nabokov), pozna preferencje twórcze (np. Nina Berberowa), jak i do prywatnego życia (np. Galina Kuzniecowa). W tej części pracy ważną poznawczą rolę odgrywa także zamieszczona obok wspomnień korespondencja.

Drobnym mankamentem w części drugiej jest, z mojego punktu widzenia, brak konsekwencji w polskim przekładzie imion „bohaterów” — Bunin występuje tu jako Jan lub Iwan, Galina Kuzniecowa pozostaje Galiną i Galą, ale okazuje się też Haliną (Halą). Nie jest to jednak uwaga merytoryczna.

Dwie pierwsze części pracy w naturalny sposób prowadzą do trzeciej, która zawiera wypowiedzi współczesnych badaczy twórczości Bunina o jego emigracyjnej poezji

(J. Brzykcy) i prozie (T. Marzenko), jak również o ich recepcji w Polsce (G. Ojcewicz, I.A. NDieje). Wspomnienia o człowieku i literacie przekształciły się tu w naukowe rozważania o twórczości noblisty i jej przyjęciu w Polsce.

Kolejne części pracy wydają się logicznym następstwem poszukiwań jej redaktorów-autorów. Są to polskie przekłady poezji i opowiadań Iwana Bunina. Na uwagę zasługuje fakt, że wszystkie tłumaczenia są nowe, a także poprzedzenie ich wersją oryginalną. Pozwala to czytelnikowi, nieznającemu języka rosyjskiego, zapoznać się z twórczością noblisty, a znającym rosyjski — porównać wariant wyjściowy i docelowy. W przypadku niektórych wierszy można również zbadać synchroniczną serię translatorską, na którą składają się dwa różne przekłady zamieszczone w książce. Istnieje też możliwość porównania przekładów nowych, wykonanych na potrzeby tomu i wcześniejszych. Niektóre zaprezentowane przekłady są w moim przekonaniu kontrowersyjne, tym bardziej więc warto się z nimi zaznajomić i samemu przekonać o ich wadach oraz zaletach.

Szczególne uwagę wypada natomiast zwrócić na część VI zatytułowaną *Buniniana* i VII — *Alfabetyczny wykaz utworów Iwana Bunina*. Obie tworzą ważne uzupełnienie całości. Dzięki nim badacze twórczości Bunina zyskali obszerną informację o materiałach bibliograficznych i źródłowych. Warto zauważyć zarówno wyodrębnienie w bibliografii źródeł polskojęzycznych, jak i wyróżnienie w alfabetycznym spisie utworów powstałych na emigracji, co znacznie ułatwia poszukiwania.

Ciekawym dodatkiem są również fotografie Bunina, które znalazły miejsce w końcowej części książki i wieńczą ją szczególnym faktograficznym, a zarazem artystycznym akcentem.

Uważam, że ta wartościowa lektura winna znaleźć się na półkach czytelników zainteresowanych twórczością Bunina, literacką emigracją rosyjską i przekładem literackim, którym rosyjski noblista też się zajmował.

ANNA BEDNARCZYK

Uniwersytet Łódzki
Wydział Filologiczny, Instytut Rusycystyki
ul. Pomorska 171/173, 90-236 Łódź, Polska
e-mail: anbednar@o2.pl